

הם סיפקו למישפט את הדראמה והתכנים

רגל אישיותו הררודה של הנאשם, תפסו סניגוריו חיש מהר את מרכז הבימה. הם סיפקו למישפט את הרכילות, הדראמה והאינטריגות.

מרק אוקונור, הסניגור האמריקאי, כבש בתחילה הרבה לבנות באישיותו התוססת והטווסית. בכל יום למד מילה חדשה בעברית, והפגין אותה בכית-המישפט. הוא הפציץ את השופטים והעדים בתורה רבה בעברית, כמעט עד כדי גיחוך.

יורם שפטל, עורך-הדין הישראלי שהצטרף לתיק, נראה בתחילה חלש וכנוע ליד אוקונור. אבל היוצרות התהפכו בחלקו השני של המישפט, כאשר שפטל גבר על אוקונור וגרם לפיטוריו מהתיק.

אוקונור ייצג את דמיאניוק בארצות-הברית במשך חמש שנים. הוא הופיע בשמו כמישפטי שילית האזרחות, הגירוש וההסגרה לישראל, ובכולם הפסיד.

לפני אוקונור העסיק דמיאניוק עורך-דין כושי בשם ג'ון מורד טון. אבל אחרי ההפסד המישפטי הראשון, פיטר אותו. הוא אמר עליו להעולם הזה: נדרמתי כאשר שמעתי אותו מתחנן לפני השופט ומבקש עליי רחמים. תחת להוכיח שזו היתה טעות, הוא ביקש רחמים עורך-הדין שלי לא היה מוכן למישפט, אני לא יודע למה. כיום אני מבין שהוא סתם נהנה מהפירסום ולא עשה את עבודתו. הבקשה שלו לערעור היתה גרוועה בליכך, שניתה מישפט לא רצה לרוץ בה.

רק אז הכנתי שצריך למצוא עורך-דין אחר, הכנתי כמה טעיתי. מעניין, עד אז אמרו כולם שמורטון הוא עורך-דין טוב, כולם התפעלו ממנו בתחלה.

ההיסטוריה חוזרת על עצמה. יתכן שהיום היה דמיאניוק אומר את אותם הרברים עצמם על סניגורו השני, מרק אוקונור.

כאשר הוסגר דמיאניוק לישראל, הוא ישב בכלא שלושה חודשים עד שהגיע אוקונור מארצות-הברית. כינתים, ללא ייעוץ מישפטי, מסר הנאשם כמה וכמה עדויות לחוקריו.

הוא העריך את אוקונור ואמר עליו בראיון להעולם הזה: אני מודאג בגלל מרק, הוא עוזב את מישפחתו בבופאלו בגללי. הוא לא רואה אותם במשך חודשים, הוא קילקל את חייהם-מישפחה שלו, והכל למעניו הוא טובל כמוני, בעצם הוא אסיר כמוני.

מטרידים את מישפחתו בטלפון יומם ולילה. הוא מתרצץ במשך חודשים ממקום למקום ואין לו זמן לכלום. חייו לא חיים! הוא מקדיש את כולו למיקרה שלי.

אוקונור הגיע לישראל מלא מרץ וכישרון אדיר ליחסי-ציבור. הוא שיבח את מדינת ישראל, את אזרחיה ואת ירושלים. הוא הרעיף שבחים על הצדק הישראלי ועל השופטים. לכל אחד אמר את מה שרצה לשמוע ממנו.

בקשיים נתקל רק כאשר החל לחפש עורך-דין ישראלי, שיי עוזר לו בניהול ההגנה. כל עורכי-הדין הרציניים, אליהם פנה, סירבו להצטרף לצוות-ההגנה. כמה הביעו את הסכמתם לתרום ידע וייעוץ, אבל בלי שיחשפו לציבור.

עורך-דין אחר, לא מהשורה הראשונה, הביע את הסכמתו להצטרף, אבל העמיד כמה תנאים. הוא ביקש שכר טירחה של 600 אלף דולר ועזרה לו למישפחתו להגר לאמריקה אחרי תום המישפט.

אוקונור, שקיבל בעצמו בחמש השנים בהן הופיע בשם דמיאניוק סכום של 400 אלף דולר (לדבריו, אחרים טוענים כי קיבל 700 אלף דולר), לא יכול היה כמונן להיעתר לתנאים אלה.

ערב ראש-השנה שעברה היה אוקונור כמעט נואש. הזמן היה קצר, והוא לא מצא עדיין עורך-דין ישראלי. ערב יום-הכיפורים פגש אוקונור ככלא אילון, כמיקרה, את עורך-הדין התל-אביב יורם שפטל. שניהם חיכו להיפגש עם לקוחותיהם ופתחו בשיחה.

אוקונור ביקש את כרטיס הביקור של שפטל, וכך גייס אותו להגנה.

הרברים הגיעו עד כדי כך ששפטל שאל את השופט באולם, לפני כל הקהל, מדוע הוא עוין אותו כל-כך. בתחילת המישפט, כאשר העידו ניצוליה-השואה, סבל שפטל גם מהם. רבים לא יכלו להבין כיצד מסכים עורך-דין יהודי להשתתף בהגנתו של מי שחשוד כאיוואן האיום. הם לא סלחו לשפטל, קיללו אותו וחרפו אותו.

כשורה ראשונה בקרב הקהל היה יושב דרך קבע גבר קשיש, כעלה של אישיות ציבורית ידועה. הוא היה מקלל את שפטל ללא הרף ועושה נגדו תנועות-איום. מדי פעם היו השוטרים מפנים את האישי מן האולם.

הידרותו של אוקונור ותוקפנותו של שפטל הביאו אותם תוך זמן קצר לידי עימות. עוד בעת חקירתו של העד הראשון, הי היסטוריון יצחק ארד, הגיעו המריכות לידיעת הציבור. המיקרר פוגים הפתוחים קלטו את אוקונור אומר לשפטל: "אולי אתה יכול לחיות איתי, אבל אני לא יכול לחיות אתך". בהודגנות אחרת אמר אוקונור באולם: "שפטל לא יקום עוד ממקומו במישפט הזה".

בגלל אופיו האינדיבידואליסטי, הצליח שפטל להתגבר על

סניגורים יורם שפטל, מרק אוקונור וג'ון גיל אחד ביקש 600 אלף דולר ועזרה להגירה

במרס עוד נראה היה כי אפשר יהיה לפייס את השניים. אוקונור הירבה לשבח את אומץ-ליבו של שפטל באוזני העולם הזה, והביע תיקווה כי יעברו היטב יחד אחרי שהלחץ הראשוני יעבור. שפטל היה כבר אז ספקן. הוא אמר להעולם הזה: "אני מאוד מקווה שלא יהיו תקריות נוספות בנינו, אבל אם יהיו תקריות, אני בטוח באותה הצורה בה אותקף! ואם המצב ישאר כך לאורך זמן, קשה להאמין כי העגלה תמשיך לרוץ עם שני סוסים".

המריבות בין הסניגורים לא פסקו, וג'ון דמיאניוק הבן, ששהה כל הזמן יחד עם הסניגורים במלון ובכית-המישפט, היה מפשר ביניהם. פעמים רבות פיטר אוקונור את שפטל, ודמיאניוק הבן שכר אותו מייד מחדש.

באפריל נולד הסדר חדש: אוקונור לא היה עוד ראש צוותי ההגנה, אלא אחד משלושה עורכי דיין שווי-ערך. הרברים אומנם לא נאמרו בפומבי, כדי לא לפגוע באוקונור, אבל השופטים שמעו על כך בלישכה. רק בתקופה זו החלו גם שפטל וגיל להיפגש לכך עם דמיאניוק. עד אז לא התיר זאת אוקונור לעוזריו. שפטל כבש את ליבו של הנאשם, כאשר שוחח איתו ברוסית. כילדותו לימדו אותו חוריי רוסית, וזו היתה השפה הראשונה שדיבר שפטל.

במהלך המישפט השתכנעו בני מישפחתו של דמיאניוק, בעיי קר בנו וחתניו, כי אוקונור רוצה את הפירסום בתיק ואיננו עושה מלאכתו כראוי. המישפחה כעסה כנראה גם על ההוצאות הגדולות שהוציא אוקונור על אירוח מישפחתו בארץ בחופשת הפסח.

המהפך בהרכב ההגנה הל עם תום החלק הראשון למישפט. אחרי סיום עדויות התביעה הוכרו על פגרה של חודש, ואז נסעו שפטל וגיל לארצות-הברית ונעדרו עם מישפחת דמיאניוק. אר קונור נותר לבדו בארץ. בארצות-הברית גילו הסניגורים חומר חשוב שלא היה ידוע להם קודם, והם האשימו את אוקונור בכך שלא הכין הגנה מתאימה. הם שיכנעו את המישפחה, וכאשר הגיע מועד עדיי-ההגנה, הגיש שפטל למוכירות בית-המישפט מיכתב פיטורין מדמיאניוק לאוקונור.

השופטים הגדומים ביקשו לברר אם הנאשם אומנם עשה צעד זה מרצון חופשי, ונראה היה כי לנאשם קשה להחליט. הוא אמר כי מישפחתו החליטה על כך, והוא נאלץ לקבל את דעתה. בית המישפט נתן לו ארכה להחליטה, ואחר כך פוטר אוקונור סופית. מאחר שטרם הגיע עורך-דין חדש מאמריקה, נותרו שפטל וגיל כסניגורים היחידים. בינתיים הצטרף אליהם ??? צ'ומק, שהיה תובע בקנדה.

לאחר פיטוריו של אוקונור, בעת שידור נאום הפתיחה של שפטל בטלוויזיה, נדהמו הצופים לראות את המצלמה מתעכבת על פניו של אוקונור, שישב בין הקהל באולם. התברר כי הוא לא עזב את הארץ והמשיך לעקוב אחרי המישפט. הוא ישב בכל יום בקהל ורשם לעצמו רשימות ארוכות על דפי דרפדת מישפטית צהובה.

אוקונור שמר על ארשת פנים מיסתורית והבטיח פיצוץ גדול. הוא הצהיר כי הוא אוהב את ישראל, שהחליט להישאר בארץ ולפתוח כאן משרד עורכי-דין. הוא אפילו התעניין אם יוכל לקצר את תקופת ההתמחות שלו בישראל.

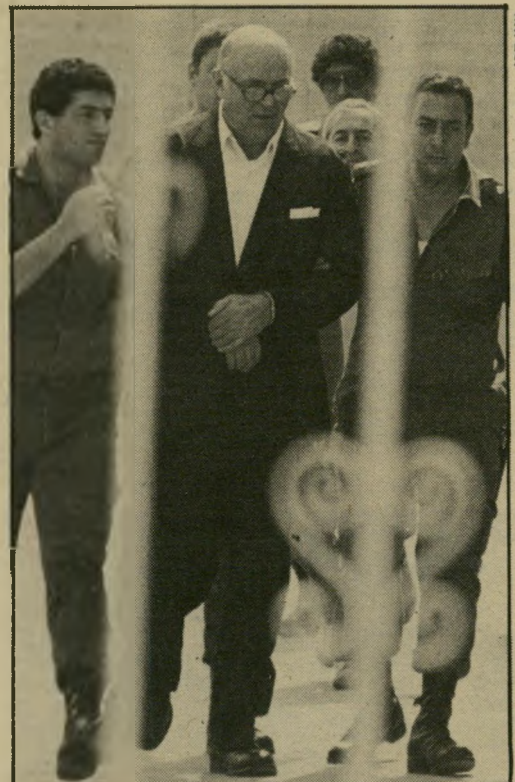
לפני זמן קצר עזב אוקונור את ישראל בקול רממה דקה וגי עלם. רק אז התברר כי אוקונור עשה בחודשים אלה נסיונות נואשים להשיג כסף. הוא ביקש כסף ממישרד-המישפט. אבל בקשתו ל-30 אלף דולר נדחתה, אהיי שנאמר לו כי רק לנאשם שאין לו עורך-דין ממנים סניגור על חשבון המדינה. אז ניסה אוקונור נסיון נואש אחרון להשיג כסף מהסניגור החדש של דמיאניוק, ??? צ'ומק.

אוקונור, שהמשיך להתגורר במלון אמריקאן קולוני, יחד עם יתר הסניגורים, מסר לידי ג'ון גיל מעטפה עבור צ'ומק. בפתק כתב אוקונור כי יש בידו חומר על עדיי-ההגנה כספרד ובפולין, והוא מוכן למסור חומר זה לצ'ומק, תמורת סך של 7000 דולר במזומן, שישולם לו מייד. הפתק, שהגיע לידיו של שפטל, וכה לטיפול בלתי-אוהד ואוקונור לא קיבל את הכסף שביקש. שמועה אומרת כי הוא היה זקוק לכסף בדחיפות, כדי לשלם את חשבון-המלון שלו.

ימים ספורים אחר כך הצליח אוקונור לשלם את חשבון המלון ועזב את הארץ.

התנגדותה הסוערת של אמו ועל ריעותיהם של חבריו, והצטרף להגנת דמיאניוק.

אחרי חמש שנים של הגנה על דמיאניוק, ראה את עצמו אוקונור כבעל-הבית של התיק. הוא התייחס לנאשם ולחומר המישפטי כאל רכושו הפרטי. אל שני הסניגורים שעזרו לו בתיק, שפטל הישראלי וג'ון גיל האמריקאי, התייחס בעריצות וביהירות. חייו של שפטל במישפט היו קשים מאוד מההתחלה. הוא סבל מרודנותו של אוקונור וגם עורר עליו את חמתו של בית-המישפט ללא הרף. משום מה נראה היה כי אב בית-הדין, השופט רוב לוין,

דמיאניוק בכלא רמלה נסיונות נואשים להשיג כסף

עויין במיוחד את הסניגור הישראלי. בעוד שאל עורכי-הדין הא-מריקאים היה השופט אדיב ואפילו חביב, שפך לא אחת את זעמו על שפטל.

הרברים הגיעו עד כדי כך ששפטל שאל את השופט באולם, לפני כל הקהל, מדוע הוא עוין אותו כל-כך.

בתחילת המישפט, כאשר העידו ניצוליה-השואה, סבל שפטל גם מהם. רבים לא יכלו להבין כיצד מסכים עורך-דין יהודי להשתתף בהגנתו של מי שחשוד כאיוואן האיום. הם לא סלחו לשפטל, קיללו אותו וחרפו אותו.

כשורה ראשונה בקרב הקהל היה יושב דרך קבע גבר קשיש, כעלה של אישיות ציבורית ידועה. הוא היה מקלל את שפטל ללא הרף ועושה נגדו תנועות-איום. מדי פעם היו השוטרים מפנים את האישי מן האולם.

הידרותו של אוקונור ותוקפנותו של שפטל הביאו אותם תוך זמן קצר לידי עימות. עוד בעת חקירתו של העד הראשון, הי היסטוריון יצחק ארד, הגיעו המריכות לידיעת הציבור. המיקרר פוגים הפתוחים קלטו את אוקונור אומר לשפטל: "אולי אתה יכול לחיות איתי, אבל אני לא יכול לחיות אתך". בהודגנות אחרת אמר אוקונור באולם: "שפטל לא יקום עוד ממקומו במישפט הזה".

השחקן המחליף גנב את ההצגה

בלטמן לקח לעזרתו בתיק זה פרקליט אלמוני לגמרי מפרק ליטות ירושלים: מיכאל שקד, סגן בכיר א' וממונה על עניינים פליליים במחוז. עד המישפט לא הכירו את שקד בעולם המישפטי, אבל הוא יצא מהמישפט ככוכב האמיתי של התיק. שקד לקח את התיק ברצינות מעוררת הערצה. הוא למד כל

כוכב וקסף את התהילה. בראש התביעה עמד מתחילת המישפט פרקליט-המדינה, יונה בלטמן. אדם אפור למדי, שלא הירבה להופיע קודם במישפטים. אבל היה ברור כי כמו גידעון האוזר, שהופיע במישפט אייכמן בראש התביעה, כך יעמוד בלטמן בראש התביעה במישפט דמיאניוק.

התביעה

ניגוד גמור לתעלולי הסניגורים, היתה התביעה במישפט דמיאניוק סמל הסולידריות והשמרנות. איש מאנשיה לא הוליד דבר לעיתונות, ואיש מהם לא התראיין מעולם. אבל במישפט דמיאניוק קרה לתביעה מה שקורה לעיתים נדירות בהצגות תיאטרון. השחקן המחליף קפץ בן-לילה לדרגת